

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

CIVIL AND POLITICAL TRANSLATION AS THE MEANS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION AND CIVIC AWARENESS BUILDING

Маршал Т.О.,

orcid.org/0009-0005-8634-9928

*асистент кафедри іноземної філології та бізнес-комунікацій
Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила»*

Місягіна І.М.,

orcid.org/0000-0002-5144-5443

*кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іноземної філології та бізнес-комунікацій
Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила»*

У статті здійснено ґрунтовний аналіз громадсько-політичного перекладу як складного багатовимірного мовного явища, що функціонує на перетині лінгвістики, політичної комунікації та міжкультурної чи транскордонної взаємодії. Актуальність проведеного дослідження зумовлена стрімким зростанням ролі політичної інформації в умовах глобалізації, цифровізації масмедіа та активного поширення транснаціональних інформаційних потоків. У сучасному суспільстві переклад політично значущих текстів і наративів виступає не лише засобом особливої міжмовної комунікації, а й важливим чинником формування громадської думки, політичної свідомості та міжнародного іміджу держави.

У роботі обґрунтовано положення про те, що громадсько-політичний переклад не може розглядатися як нейтральний або виключно технічний процес, оскільки він пов'язаний із передаванням ідеологічно маркованих смислів, імпліцитного змісту, оцінних компонентів та прагматичних установок автора тексту. Проаналізовано багатоаспектну специфіку перекладу громадсько-політичних текстів. Особливу увагу приділено проблемам термінологічної еквівалентності, інтерпретації політичних реалій, культурно зумовлених понять і метафор, що ускладнюють процес адекватного перекладу.

Окремо наголошено на ролі перекладача як активного учасника громадсько-політичної комунікації, який здійснює не лише мовну, а й смислову та прагматичну адаптацію тексту відповідно до соціокультурних особливостей цільової аудиторії. Підкреслено, що перекладацькі рішення і трансформації можуть впливати на акценти політичного повідомлення, його емоційне забарвлення та інтерпретацію реципієнтом. Зроблено висновок, що якісний громадсько-політичний переклад є необхідною умовою ефективного міжнародного діалогу, протидії дезінформації та забезпечення коректного функціонування політичного дискурсу в сучасному інформаційному просторі.

Ключові слова: громадсько-політичний переклад, політичний дискурс, міжкультурна комунікація, прагматична адаптація, ідеологія, масмедіа, перекладацька інтерпретація.

The article deals with the comprehensive analysis of civil and political translation and views it as a complex multi-facet linguistic phenomenon; it pinpoints the notion within the context of political communication, intercultural or cross-border interaction, and linguistics. The scientific topicality owes to the drastic enhancement of political influence as well as globalization, digital mass media, and fostered cross-national communications. In the modern society, the translation of politically significant texts acts as a special means of interlinguistic interaction and hereby proves to be the vital indicator of civic awareness building, political mindset, and foreign fame.

The article states that civil and political translation is hardly a neutral or technical process; it argues that the activity helps to render the certain ideology, implicit meanings, assessment criteria, and source pragmatics. The translation of civil and political texts has been thoroughly as well as comprehensively analyzed. The article addresses the issues of term equivalency, political stance interpretations, and cultural lexicology – all of which do complicate the process of adequate rendition.

The translator is viewed herein as the active participant of civil and political communication; s/he modifies the text linguistically, semantically, and pragmatically by adhering to the social as well as cultural requests of the target audience. The article notes that any decision or transformation can impact the political message, its connotative sparkle, and target interpretation. It is concluded that the qualitative civil and political translation shall be a prerequisite to the efficient international discourse; it shall prevent any disinformation and promote the correct political narratives within the context of modern information exchange.

Key words: Civil and political translation, political discourse, intercultural communication, pragmatic adaptation, ideology, mass media, interpretation.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі громадсько-політична комунікація дедалі частіше здійснюється у багатомовному та

багатокультурному середовищі, що актуалізує проблему адекватного перекладу політично значущих текстів. Громадсько-політичний переклад

виступає ключовим інструментом поширення ідей, політичних позицій, нормативних рішень та ідеологічних настанов, забезпечуючи взаєморозуміння між державами, міжнародними організаціями та суспільствами. Неправильна або неточна інтерпретація таких текстів може призвести до спотворення смислів, дипломатичних конфліктів і маніпуляцій громадською думкою. У цьому контексті проблема громадсько-політичного перекладу безпосередньо пов'язана з важливими науковими завданнями перекладознавства, соціолінгвістики та політичної комунікації, а також із практичними викликами інформаційної безпеки та міжнародного діалогу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика громадсько-політичного перекладу посідає помітне місце в сучасних перекладознавчих дослідженнях. Так, І. Д. Баланик та В. Д. Бялик аналізують труднощі перекладу суспільно-політичних реалій і визначають основні способи їх відтворення, зокрема транслітерацію, калькування, описовий і трансформаційний переклад, наголошуючи на необхідності врахування національно-культурної специфіки та контексту функціонування політичних понять. Вагомий внесок у вивчення цієї проблематики зробив Д. І. Белих, який зосереджує увагу на особливостях перекладу англійських фразеологічних одиниць у політичному дискурсі та підкреслює їхню роль як засобів емоційного й ідеологічного впливу, що зумовлює потребу в прагматично орієнтованому підході до перекладу.

Зарубіжні дослідження розширюють наукове розуміння громадсько-політичного перекладу в контексті медіакомунікації та політичних промов. Зокрема, С. Албахадлі (S. Albahadly) розглядає вплив перекладу на формування суспільного сприйняття та політичних наративів у засобах масової інформації, акцентуючи увагу на відповідальності перекладача в умовах інформаційного тиску. Аналіз перекладацьких стратегій у політичних промовах, представлений у працях Г. Онишак (H. Onyshchak), а також дослідження перекладу промов Барака Обами в медіадискурсі засвідчують, що досягнення адекватності перекладу можливе лише за умови поєднання семантичних і прагматичних стратегій з метою збереження комунікативного наміру та риторичного ефекту оригіналу.

Постановка завдання. Попри значну кількість наукових праць, низка аспектів громадсько-політичного перекладу залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, потребує подальшого аналізу роль перекладача як активного учасника

політичної комунікації, а не нейтрального посередника. Недостатньо висвітленими є питання відповідальності перекладача в умовах інформаційних війн, а також механізми впливу перекладацьких рішень на інтерпретацію політичних подій у міжнародному медіапросторі. Саме ці аспекти зумовлюють необхідність подальших наукових розвідок у даному напрямі.

Метою статті є комплексний аналіз громадсько-політичного перекладу як засобу міжкультурної комунікації та виявлення його впливу на формування політичних смислів у сучасному інформаційному просторі. Завданнями дослідження є визначення специфіки громадсько-політичного перекладу, окреслення основних труднощів перекладацької діяльності в цій сфері та обґрунтування ролі перекладача у процесі трансляції політичного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Громадсько-політичний переклад посідає особливе місце в системі сучасної міжмовної та міжкультурної комунікації, оскільки безпосередньо пов'язаний із передаванням ідей, цінностей, ідеологій та політичних смислів між різними суспільствами. У глобалізованому світі, де політичні рішення однієї держави можуть мати наслідки для міжнародної спільноти, переклад політичних текстів набуває стратегічного значення. Він стає засобом не лише інформування, а й формування уявлень про події, держави, політичних акторів і суспільні процеси.

Специфіка громадсько-політичного перекладу зумовлена насамперед характером текстів, з якими працює перекладач. До цієї сфери належать промови політичних діячів, урядові заяви, міжнародні договори, аналітичні доповіді, публікації засобів масової інформації, партійні програми, декларації, резолюції міжнародних організацій та інші тексти, що мають публічний, ідеологічний або регулятивний характер. Вони не лише інформують, а й переконують, мобілізують, легітимізують владні рішення, формують образ «свого» й «чужого», а також задають моделі соціальної поведінки, що істотно ускладнює перекладацьке завдання.

У зв'язку з цим особливого значення набуває вибір перекладацьких способів і прийомів, які забезпечують адекватну передачу суспільно-політичних реалій іншомовному адресатові. Найпоширенішими способами перекладу суспільно-політичних реалій англійської мови є транслітерація та транскрипція, що використовуються для збереження національно-культурної специфіки власних назв, калькування як спосіб

відтворення структурних особливостей оригінальної одиниці, описовий переклад, який дозволяє розкрити зміст поняття за відсутності прямого відповідника, а також наближений і трансформаційний переклад, що сприяють досягненню прагматичної та функціональної адекватності тексту перекладу. Вибір конкретного способу перекладу визначається контекстом, комунікативною метою повідомлення та очікуваннями цільової аудиторії [1, с. 13].

Однією з ключових особливостей громадсько-політичного перекладу є його тісний зв'язок із контекстом. Політичні тексти майже завжди «прив'язані» до конкретної історичної ситуації, політичної культури, правової системи та суспільних очікувань аудиторії. Одні й ті самі мовні одиниці можуть набувати різного смислового навантаження залежно від політичної кон'юнктури, актуального порядку денного та соціальних настроїв. У зв'язку з цим буквально відтворення мовних елементів часто виявляється недостатнім або навіть хибним. Перекладач змушений інтерпретувати зміст повідомлення, враховувати конотації, імпліцитні смисли, історичні алюзії, символічні образи та культурно марковані елементи, аби досягти функціональної й прагматичної адекватності перекладу.

Як зазначають сучасні дослідження, переклад політичних промов не обмежується лексичним відтворенням, а передбачає застосування міжмовних трансформацій з метою збереження комунікативного наміру оригіналу. Наприклад, в аналізі перекладу інавгураційної промови Президента США Джозефа Байдена підкреслюється, що «translation undergoes interlingual changes to create the text with the same communicative intent in the target language», що підтверджує необхідність прагматичної та контекстуальної адаптації політичного повідомлення в процесі перекладу [4, с. 132].

Водночас складність громадсько-політичного перекладу зумовлюється не лише багатозначністю та ідеологічною навантаженістю політичної термінології, а й наявністю в текстах численних суспільно-політичних реалій, тісно пов'язаних із конкретним соціальним і політичним контекстом. Такі реалії відображають унікальні особливості державного устрою, суспільного життя та політичної організації певної країни й часто не мають прямих відповідників в іншомовному середовищі.

У межах громадсько-політичного перекладу до основних видів суспільно-політичних реалій належать назви політичних партій, блоків і громадських організацій, одиниці на позначення осо-

бливостей державного устрою та системи управління, а також назви міст, областей і обласних центрів, що виконують важливу адміністративну або символічну функцію. Окрему групу становлять назви суспільно-політичних рухів, подій, кампаній та їхніх учасників, які є ідеологічно маркованими та тісно пов'язаними з історичною пам'яттю й політичною культурою суспільства. Передача таких реалій у перекладі потребує від перекладача не лише мовної точності, а й глибокого розуміння політичних процесів і соціокультурних умов, оскільки будь-яка неточність може призвести до спотворення змісту політичного повідомлення та зниження його комунікативної ефективності [1, с. 12].

Сучасні дослідження перекладу політичного дискурсу підтверджують, що ця сфера перекладу є однією з найскладніших через численні проблеми, пов'язані з семантичними, культурними та прагматичними аспектами. Аналіз перекладу промови Барака Обами в медіа показав, що перекладачі часто застосовують семантичну стратегію для передавання базових політичних виразів, але коли йдеться про культурно обумовлені одиниці, вони вдаються до прагматичного перекладу, щоб зберегти смислову адекватність і вплив на аудиторію. Це свідчить про те, що переклад політичних текстів потребує не лише мовної компетентності, а й розуміння культурного контексту та комунікативної мети оригіналу [5].

Не менш важливим аспектом громадсько-політичного перекладу є прагматичний вимір політичного дискурсу, у межах якого активно використовуються стилістично та емоційно забарвлені мовні засоби. Особливу роль у цьому процесі відіграють фразеологічні одиниці, що виконують функцію впливу на адресата, формують оцінне ставлення до подій і політичних акторів та посилюють експресивність повідомлення. Як зазначає Д. І. Белих, переклад фразеологізмів у політичному дискурсі потребує урахування не лише їх семантики, а й прагматичного потенціалу, оскільки неправильна інтерпретація таких одиниць може призвести до спотворення ідеологічного змісту тексту [2, с. 89].

Варто також звернути увагу на проблему нейтральності та відповідальності перекладача. У громадсько-політичному перекладі перекладач опиняється між вимогою максимальної об'єктивності та неминучим впливом власних переконань, культурного досвіду й світогляду. Будь-яке лексичне, синтаксичне або стилістичне рішення може змінити смислові акценти повідомлення, посилити або, навпаки, нейтралізувати його іде-

ологічне навантаження. Саме тому в науковому дискурсі переклад політичних текстів дедалі частіше розглядається як форма інтерпретації, а не як абсолютно нейтральна діяльність, позбавлена суб'єктивного чинника.

У сучасних умовах суттєво зросла роль засобів масової інформації, що ще більше ускладнює громадсько-політичний переклад. Дослідження медіа-перекладу підкреслюють, що переклад новинного дискурсу має вирішальний вплив на формування суспільного сприйняття та політичних наративів, і що недбале або упереджене перекладання може сприяти поширенню неправдивої або тенденційної інформації, що впливає на громадську думку та становить серйозний виклик для етичної відповідальності перекладача [3]. Новинні тексти потребують швидкого реагування, однак водночас вимагають максимальної точності та відповідальності, адже помилка або неточність може призвести до перекручення фактів, поширення дезінформації та маніпуляції громадською думкою. Перекладач працює в умовах інформаційного тиску, дефіциту часу та високої суспільної відповідальності, що вимагає не лише високого рівня мовної та перекладацької компетентності, а й розвинутої професійної етики та критичного мислення.

Особливе значення громадсько-політичний переклад має для країн, які перебувають у стані політичних трансформацій або міжнародних конфліктів. У таких умовах переклад стає важливим інструментом міжнародного позиціонування держави, донесення власної точки зору до світової спільноти та протидії інформаційним маніпуляціям. Від якості перекладу залежить те, як політичні події будуть інтерпретовані за кордоном, які наративи домінуватимуть у глобальному інформаційному просторі та яким чином формуватиметься міжнародне сприйняття держави й її політики.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що громадсько-політичний переклад є не лише мовною, а й соціально значущою діяльністю, яка відіграє ключову роль у процесах міжкультурної комунікації та формування політичних смислів у сучасному суспільстві.

Його функціонування виходить за межі традиційного розуміння перекладу як технічного відтворення тексту, оскільки він безпосередньо впливає на сприйняття політичних подій, інтерпретацію рішень органів влади та конструювання образів держав і політичних акторів у міжнародному інформаційному просторі. Саме через переклад політичні ідеї, цінності та ідеологічні установки стають доступними для іншомовної аудиторії, що надає цій діяльності стратегічного значення.

З'ясовано, що перекладач у сфері громадсько-політичної комунікації виконує функцію активного медіатора між різними культурами, політичними системами та ідеологіями. Його професійні рішення пов'язані не лише з добром мовних засобів, а й із прагматичною та смисловою адаптацією тексту відповідно до соціокультурних особливостей цільової аудиторії. У зв'язку з цим до перекладача висуваються підвищені вимоги щодо фахової компетентності, обізнаності в політичних реаліях, критичного мислення та дотримання принципів професійної етики. Будь-яке відхилення від адекватності перекладу може призвести до зміни акцентів повідомлення, спотворення змісту або маніпулятивного впливу на реципієнта.

Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі пов'язані насамперед із поглибленим аналізом громадсько-політичного перекладу в умовах цифровізації інформаційного простору та стрімкого розвитку масмедіа. Особливої уваги потребує дослідження перекладацької діяльності в онлайн-середовищі, де інформація поширюється з високою швидкістю, а перекладачі часто працюють у ситуації дефіциту часу та підвищеного суспільного тиску. Окремим перспективним напрямом є вивчення впливу технологій штучного інтелекту та автоматизованих систем перекладу на якість і достовірність громадсько-політичної комунікації, а також визначення меж їх застосування у сфері політично чутливих текстів. Подальші дослідження в цій галузі сприятимуть формуванню ефективних підходів до перекладу політичних текстів і підвищенню рівня міжкультурного порозуміння в сучасному глобалізованому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баланик І. Д., Бялик В. Д. Труднощі та способи перекладу суспільно-політичних реалій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. С. 11-15. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/03>
2. Белих Д. І. Особливості перекладу англійських фразеологічних одиниць у політичному дискурсі. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Actual problems of Ukrainian society development: зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 4 (1280). С. 88-92.*

3. Albahadly S. Investigating the impact of translation on public perception and media discourse (2025). URL: https://www.researchgate.net/publication/390110805_Investigating_the_impact_of_translation_on_public_perception_and_media_discourse (date of access: 30.01.2026).

4. Onyshchak H. Translation strategies in political speeches: a case study of Ukrainian translation of president Joseph R. Biden's inaugural address. *Translation strategies in political speech*. 2021. P. 132-144. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4f7f02ed-e7f8-4ff2-9abf-e66d18a0c9fb/content?>

5. Problematic of Translating Political Discourse in Media: Barack Obama's Speech as a Case Study – زكرملا
يبرغلا يطارقم يدلا. URL: <https://democraticac.de/?p=100737&> (дата звернення: 30.01.2026).

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026